معرفی شخصیت‌ها و شهدای تقریبی/ اهتمام ویژه آیت‌ا‌ بروجردی به تقریب مذاهب اسلامی + عکس

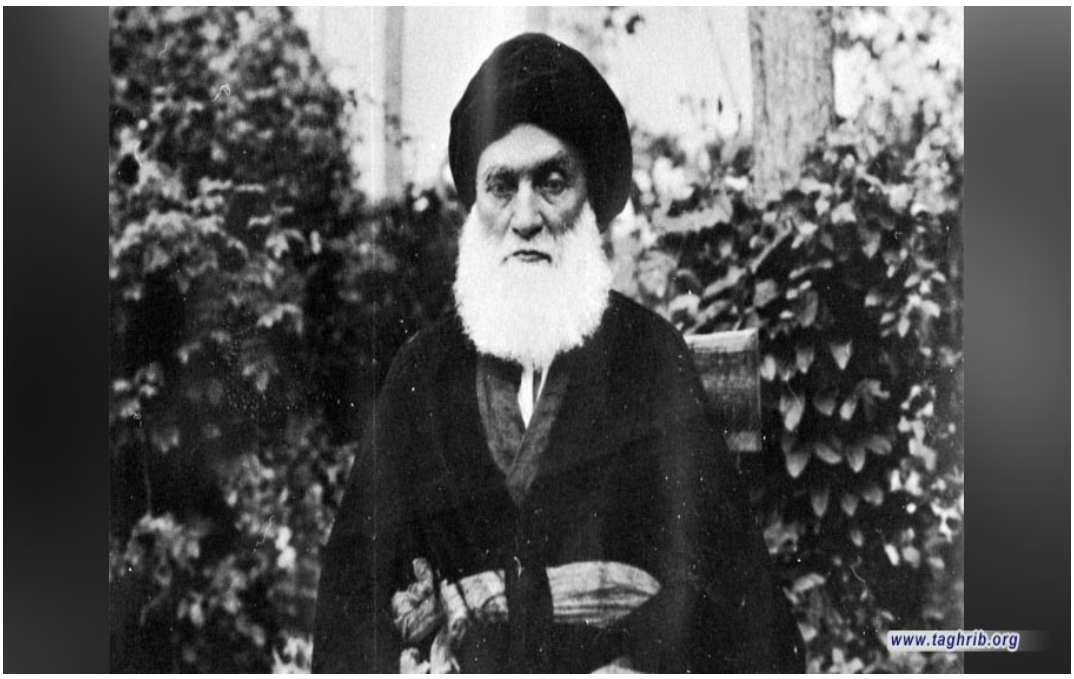

گروه اندیشه خبرگزاری تقریب: مسئله تقریب مذاهب یکی از مهم‌ترین ایده‌هایی است که اندیشمندان و دلسوزان مسلمان از روزگار آغازین اسلام تا به حال، بر مبنای تعالیم اسلامی و دیانت حقّه توحیدی پیگیر آن بوده و در مقابله با دشمنان اسلام و مسلمانان آراء و نظریاتی را در ابعاد مختلف، متناسب با مقتضیات زمان، ارائه کرده‌اند. در دهه‌های اخیر امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری(مدظله العالی) منادی ایده تقریب مذاهب بوده‌اند.

هم‌اکنون نیز فضای هم‌آوایی، هم‌گرایی و تقریب در بین مسلمانان با اندیشه‌های انقلاب اسلامی سیر تکاملی دارد و ادامه این روند مستلزم این است که عموم مسلمانان اتفاق خود را در اصول آیین مقدس اسلام در نظر گرفته و تفرقه عملی را کنار گذاشته و در یک صف قرار گیرند.

در این راستا خبرگزاری تقریب طی سلسله گزارش هایی جهت معرفی و آشنایی به زندگی نامه شخصیت های تقریبی برجسته جهان اسلام پرداخته است؛

در ششمین شماره از این گزارش به بررسی زندگی نامه «آیت ا سید حسین بروجردی» پرداخته‌ایم که در ادامه می‌آید:

زندگی نامه

سید حسین بروجردی در صفر سال ۱۲۹۲ق در بروجرد به دنیا آمد. پدرش سید علی طباطبایی، از علمای شهر و مادرش سیده آغابیگم، دختر سید محمدعلی طباطبائی بود. نسب ایشان، با ۳۲ واسطه به امام حسن(ع) می‌رسد.

از مراجع تقلید بزرگ شیعه که هفده سال زعیم حوزه علمیه قم و پانزده سال مرجع عام شیعیان جهان بود.

آیت ا بروجردی از شاگردان آخوند خراسانی بود که بعد از بازگشت از نجف در بروجرد ساکن شد. چند سال پس از درگذشت عبدالکریم حائری یزدی، به دعوت مراجع سه گانه (حجت، خوانساری، صدر) به قم آمد و ریاست حوزه علمیه قم را بر عهده گرفت. پس از درگذشت سید ابوالحسن اصفهانی، بروجردی مهم‌ترین مرجع شیعیان بود و در دهه ۱۳۳۰ش مرجع عام شیعیان محسوب می‌شد.

در دوران او حوزه علمیه قم گسترش پیدا کرد و تعداد طلاب به صورت بی‌سابقه‌ای افزایش یافت. با حمایت‌های ایشان آثار حدیثی و فقهی متعددی احیاء و منتشر شد. مجموعه بزرگ جامع احادیث الشیعه تحت نظر او تدوین شد.

بروجردی به تقریب مذاهب اسلامی اعتقاد داشت و در این راستا نماینده‌ای برای عضویت در دارالتقریب مصر فرستاد. فتوای معروف محمود شلتوت برای به رسمیت شناخته شدن فقه شیعه نزد اهل سنت نتیجه فعالیت‌های آیت‌ا بروجردی بود.

اعزام مبلغ به مناطق مختلف ایران و خارج کشور، ایجاد مراکز بزرگ علمی و مذهبی، ساخت مساجد و مدارس در ایران و کشورهای مختلف، درخواست برای گنجاندن درس تعلیمات دینی در دوره ابتدایی مدارس ایران و... از مهم‌ترین اقدامات دینی، سیاسی و اجتماعی او است.

حیات علمی

سید حسین بروجردی در ۷ سالگی وارد مکتب خانه شد و پدرش چون پیشرفتش را دید، او را به حوزه علمیه نوربخش بروجرد برد.

وی در سال ۱۳۱۰ق برای ادامه تحصیل به اصفهان رفت و در درس حاج سید محمد باقر درچه‌ ای، میرزا ابوالمعالی کلباسی و سید محمدتقی مدرس شرکت کرد. ایشان در درس فلسفه‌ آخوند کاشی و جهانگیرخان قشقایی نیز شرکت کرد.

بعد از چهار سال تحصیل در اصفهان، در ربیع الاول سال ۱۳۱۹ق به بروجرد مراجعت کرد.

تحصیل در نجف

سید حسین بروجردی در ۲۷ سالگی از بروجرد به نجف رفت و در درس آخوند خراسانی شرکت و نه سال از محضر درس ایشان استفاده کرد. دیگر اساتید ایشان در نجف سید کاظم یزدی و شریعت اصفهانی بودند.

اقامت در نجف

در سال ۱۳۴۵ق رئیس اداره ثبت احوال بروجرد، شخصی بهایی را به معاونت خود منصوب کرد. همچنین مراسمی با حضور زنان برهنه، در سطح شهر به راه افتاده بود. این اخبار به گوش آیت ا بروجردی رسید، ایشان در اعتراض به این رفتار، قصد مسافرت به عتبات کرد؛ ولی فرماندار بروجرد مسئول اداره ثبت احوال را برکنار کرد. گرچه بعد از چند ماه بر اثر اعمال خلاف شرع مسئولین کشوری، به طرف عتبات رفته و در نجف ساکن گردید.

در جریان تحصن علما در قم علیه اعمال رضاشاه پهلوی، علمای نجف تصمیم گرفتند اعتراض خود را به گوش رضاشاه برسانند، بنابراین آیت ا بروجردی و شیخ احمد شاهرودی را به نماینده خود انتخاب کردند تا با علمای قم دیدار کنند؛ اما ماموران شاه این دو را در قصر شیرین دستگیر کرده و به تهران منتقل کردند. وقتی رضاشاه به دیدار آیت ا بروجردی آمد، وی بعد از نصیحت شاه اعلام کرد قصد سفر به مشهد را دارد.

اقامت در مشهد

ایشان بعد از ماجرای دستگیری در قصر شیرین و انتقال به تهران، مستقیماً از تهران به سوی مشهد حرکت کرد و مدت ۸ماه در مشهد اقامت داشت. به درخواست آیت ا محمد کفائی (فرزند آخوند خراسانی) و آیت ا سید حسین طباطبایی قمی، شب‌ها در مسجد گوهرشاد، نماز جماعت اقامه می‌کرد.

آیت ا بروجردی بعد از ۸ ماه تصمیم گرفت به بروجرد برگردد که در راه بازگشت در قم توقف کرد و شیخ عبدالکریم حائری، از ایشان خواست در قم بماند و تدریس کند.

بازگشت به بروجرد

اصرار طبقات مختلف بروجرد و درخواست‌ها مکرر از آیت ا بروجردی برای بازگشت به بروجرد، باعث شد ایشان تصمیم به بازگشت بگیرد.

سید حسین بروجردی در سال ۱۳۶۴ق برای معالجه از بروجرد به تهران آمد. در این هنگام چند نفر از فقهای سرشناس حوزه علمیه قم خصوصا امام خمینی از آیت ا بروجردی جهت اقامت در قم و قبول مرجعیت شیعه و مدیریت حوزه دعوت کردند.

اقامت در قم

سرانجام ایشان در ۲۶ صفر ۱۳۶۴ق وارد قم شده و برخی علماء از جمله امام خمینی، سید محمد محقق داماد و مرتضی حائری برای نشان دادن اهمیت دروس ایشان و تشویق فضلا به حضور درآن دروس، همراه با شاگردان خود در مجالس درس ایشان حضور می یافتند.

همچنین سید صدرالدین صدر که در صحن حرم حضرت معصومه(س) اقامه نماز جماعت می کرد، جایگاه نماز خود را به آیت ا بروجردی واگذار کرد. سید محمد حجت، جایگاه تدریس خود را در اختیار وی قرار داد. سید محمد تقی خوانساری نیز برای احترام در درس ایشان شرکت می‌کرد.

اقدامات مذهبی و اجتماعی

مسجد اعظم قم در مجاورت حرم حضرت معصومه(س) به ابتکار و پیگیری آیت ا بروجردی ساخته شد.

حمایت از نیازمندان: در سال های آخر حضور ایشان در بروجرد به علت جنگ دوم جهانی، قیمت آذوقه و مواد غذایی، افزایش پیدا کرده بود و مردم در تنگنا قرار گرفته بودند، از این رو همه بزرگان شهر را به خانه خود دعوت و تشویق کرد به بیچارگان کمک کنند و بیشترین کمک توسط شخص ایشان و از مایملک پدری تأمین گردید.

تأسیس کارخانه برق: در زمان حضور ایشان، شهر بروجرد از نعمت برق محروم بود. با درایت و مدیریت ایشان و نیز پیگیری و حمایت برخی از خیرین متدین، این شهر، دارای کارخانه برق شد.

گسترش کیفی و کمی حوزه علمیه قم: با مدیریت ایشان تحولاتی از نظر سیاسی، اجتماعی در زمینه تألیف، تصنیف و ترجمه، چاپ کتب فقهی و... و همین طور در اداره حوزههای علمیه و سازماندهی آن پدید آمد.

نشر مجلات و کتب با محتوای دینی اسلامی: نخستین نشریات علمی حوزوی از جمله نشریه مکتب اسلام که توسط جمعی از فضلای خوش فکر و روشن اندیش منتشر می شد، با حمایت ایشان بود.

تجدید حیات حوزه علمیه بروجرد

ایجاد ابنیه، بزرگ مذهبی و علمی: از جمله: مسجد اعظم قم، مدرسه نجف، مدرسه کربلا، مسجد بغداد، بیمارستان نجف، حسینیه و حمام سامرا، مدرسه کرمانشاه، مسجد بزرگ طرابلس لبنان، چهار مسجد بزرگ در آفریقا، قبرستان وادی السلام قم، مدرسه آیت ا بروجردی در قم، بیمارستان نکویی قم، مسجد و مرکز اسلامی هامبورگ آلمان، کتابخانه مدرسه نجف، کتابخانه مدرسه کرمانشاه و....

تقریب مذاهب اسلامی

آیت ا بروجردی به تقریب و وحدت میان مذاهب اسلامی توجه داشت. مسائل بین المللی و حملات بیگانگان به خاک مسلمین همانند جنگ جهانی، تجزیه عثمانی، جنگ ایتالیا علیه لیبی، تأسیس اسرائیل، جنگ هند و پاکستان و.. در ایجاد تفکر تقریبی ایشان نقش داشت.

بروجردی نزد سید محمدباقر درچه‌ای و شریعت اصفهانی تلمذ کرده است. این دو از حامیان اندیشه تقریب بودند.

اقدامات در جهت تقریب

عنایت به فقه مقارن: آیت ا بروجردی در مسائل فقه به فقه مقارن در مسائل خلافی اهمیت می‌داد. معتقد بود که مسائل فقهی نه تنها در سطح مذهب امامیه بلکه باید در سطح همه مذاهب فقهی اسلامی بحث شود و ادله همه مذاهب منظور گردد. از همین رو کتاب «مسائل الخلاف» شیخ طوسی را چاپ کرد و حتی گاهی این کتاب را با خود به جلسه درس می‌آورد.

بروجردی معتقد بود «فقه شیعه در حاشیه فقه اهل سنت است» و با توجه به اینکه پرسش‌های فقهی از ائمه با توجه به مسائل اهل سنت بوده، مراجعه به فتوای رایج اهل سنت به فهم روایات کمک می‌کند. اهتمام به درج روایات فقهی اهل سنت در کتاب جامع الاحادیث الفقهیه: این کتاب یک دوره حدیث کامل فقهی است که زیر نظر آیت ا بروجردی و به کوشش برخی شاگردان ایشان تألیف شد. وی تأکید داشت که در ذیل هر باب روایات اهل سنت نوشته شود. اگرچه بعداً به خاطر عکس العمل مخالفین، اظهار تردید کرد و در نهایت از این کار منصرف شد.

ریشه‌یابی مسائل اختلافی: وی مسائل مورد اختلاف را ریشه یابی می‌کرد. زمان طرح آن مسائل را از لحاظ تاریخی در نظر می‌گرفت و نخست حدود اتفاق و اختلاف در آن مسائل مشخص می‌کرد. نخست نظر اهل بیت و سپس نظر اهل سنت را طرح می‌کرد و این قبیل مباحث را به صورت بحث علمی و نه جدال مذهبی طرح می‌کرد.

طرح یکسان کردن حج: در سال‌های پایانی عمر وی حدیث حجة الوداع را برای ملک سعود که به ایران آمده بود، فرستاد. در طریق روایات حجة الوداع به نقل از اهل سنت دو نفر از امامان نیز ثبت گردیده و طبعاً برای شیعیان نیز حجت است و نظر به اینکه در کتب صحاح آمده می‌تواند نقطه وحدت در این مسأله بین فریقین باشد و سبب گردد که مسلمین در عمل حج یکسان عمل کنند.

معرفی فقه شیعه به اهل سنت؛ در میان رابطه تقریب فقهی، آیت ا بروجردی کتاب «المبسوط» شیخ طوسی را برای شیخ عبدالمجید سلیم از شیوخ الازهر و از اعضای دارالتقریب بین المذاهب الاسلامیة اهدا کرد.

بروجردی از سویی اهتمام داشت که فقهای شیعه با روایات و مبانی فقهی اهل سنت آشنا شوند و از طرف

دیگر اهل سنت نیز به روایات و فقه شیعه رجوع کنند و از آن مطلع شوند.

در این دو امر موفق گردید و بسیاری از اعضای دارالتقریب با فقه شیعه آشنا شدند تا جایی که برخی از بزرگان دانشگاه الأزهر مصر همچون عبدالمجید سلیم و شیخ محمود شلتوت به جواز عمل کردن مطابق با فقه شیعه امامیه حکم دادند و یا در پاره‌ای مسائل مانند شرط شهادت عدلین در طلاق، موافق شیعه فتوا دادند که در قانون مدنی مصر ثبت شد.

در همان ایام وزارت اوقاف مصر کتاب «المختصر النافع» محقق حلی (م۶۷۶ق) را که یک دوره فقه فشرده است، با مقدمه وزیر اوقاف وقت؛ شیخ احمد حسن الباقوری چاپ کرد. الباقوری به ایران آمد و با آیت ا بروجردی دیدار کرد. مقدمه وی در باب تقریب فقهی و مشترکات فقهی فریقین است.

حمایت از دارالتقریب بین المذاهب الاسلامیه: دارالتقریب در سال ۱۳۲۷ش از سوی جمعی از علمای اهل سنت و مذاهب مختلف و علمای شیعه و با کوشش محمدتقی قمی که سال‌ها در لبنان و مصر اقامت داشت و با دبیرکلی وی شکل گرفت.

اعضاء آن از اساتید الازهر مانند شیخ عبدالمجید سلیم، شیخ محمود شلتوت، شیخ ابوزهره، حسن البنا، و از علمای شیعه محمد حسین کاشف الغطاء در نجف، سید شرف الدین و محمدجواد مغنیه در لبنان بودند.
آیت ا بروجردی اهتمام ویژه‌ای به دارالتقریب داشت تا جایی که در بستر مرگ نیز به اهمیت این طرح و لزوم تقویت آن تاکید نمود.
آیت ا بروجردی به مؤسسه «دارالتقریب» کمک مالی می‌کرد و با درگذشت وی، این کمک‌ها قطع شد و کارهای دارالتقریب متوقف گردید.

جلوگیری از اهانت به خلفا و بزرگان اهل سنت: واعظ زاده خراسانی در خاطره‌ای از آیت ا بروجردی برخورد وی با اهانت به بزرگان اهل سنت را یادآوری می‌شود.

یک روز در جلسه حدیث حضور یافت و فرمود: «کسی کتابی نوشته و تا توانسته به خلفا بد گفته است، نام مرا هم در آغاز کتاب برده است، من دستور دادم تمام جلدهای آن کتاب را جمع کنند، ما در چه زمانی زندگی می‌کنیم؟ این حرف‌ها چه فائده‌ای دارد جز ضرر و ایجاد عداوت؟»
همچنین گفته شده است که آیت ا بروجردی با چاپ جلدهای فتن و محن بحارالانوار موافق نبوده و به درخواست محمدتقی قمی از چاپ آن جلوگیری کرده است.

وفات

آیت ا سید حسین بروجردی در سن هشتادوشش سالگی بر اثر بیماری قلبی درگذشت و پیکرش در حرم فاطمه معصومه درقم به خاک سپرده شد ، در 13 شوال 1380 ق، برابر با 10 فروردین 1340 ش، از دنیا رفت و پیکر ایشان تشییع و سپس با نظر آیت ا بهبهانی، محمد حسن طباطبایی بروجردی، فرزند (فرزند آیت ا بروجردی)، بر جنازه پدرش نماز خواند و در ورودی مسجد اعظم به خاک سپرده شد.

در پی درگذشت آیت ا بروجردی، سفرا و نمایندگان کشورهای اسلامی ابراز همدردی کردند. کشورهای شوروی، آمریکا و انگلیس پرچم‌های سفارتخانه ‌ها و کنسولگری‌های خود را در ایران به نشانه احترام به صورت نیمه افراشته نگه داشتند.